

Fi de la Llei

[selecció]

Dulce Díaz Marrero

amb un text de Roberto Cabrera

Versió catalana i nota final de Miquel Llull

LA BIBLIOTECA DEL GOLEA

Capdepera

2021

Nota sobre el títol

Les primeres, sinó totes, les versions que vaig fer d'aquest llibre foren fetes sobre la primera edició de 1987, que es titulava *Fin de la Ley*. La segona edició del 2000 va mantenir el mateix títol, però a la tercera i definitiva, preparada per Roberto Cabrera, el títol es va canviar per *País Nuevo*.

He decidit mantenir el mateix títol de quan vaig començar les versions, però convè que el lector estigui avisat d'aquest fet.

CAP VERMELL

Biblioteca Digital

Sumari

Fi de la Llei	3
Un viatge	4
El Guia	5
La teva història	6
Veloços cotxes de competició	7
País Nou	8
Record	9
Fins a	10
Carnaval	11
Aus i jo	12
Els llums d'una autopista	13
Ningú m'ajudarà	
Qualcú deixà sense acabar	14
Els anells del record	
Els continents	15
Vella mort	16
Jo... un poc	17
També	18
T'ho puc dir	19
Atèn-me bé	20
Només existirà	
La mort	21
T'escruiuria	22
Comiat	23
Composició	24
Entre galàxies	25
País Nou / Antologia	
Roberto Cabrera	26
Tots aquells dies viscuts en unes illes	
Miquel Lluï	35

FI DE LA LLEI

La confusió de l'ordre establert per endavant
per les autoritats competents
i l'ordre ocasionat
pels genets emparats sota la nit.
És la pau i l'harmonia.
La set és ben addicionada per l'alcohol
que s'escapa a borbolls d'una botella rompuda,
que ennegreix els estómacs,
que voreja les clavegueres d'aigua bruta
i anant a mesclar-se finalment
amb el perfum barat de les prostitutes de torn.
S'ha de venjar la guerra que va patir Al Capone
darrere els vidres antibales d'un Rolls Royce luxós,
que amagava al seu motor apinyades caixes de Whisky.

UN VIATGE

Vaig cercar els passatgers
a l'altre costat de l'escala
habitada per essers nus i descentrats.
Me vaig perdre a la pista, esbrinant
cares ocultes darrera de cada cara, que
separades, venien la seva mort i fermaven la seva mort
ensumant un tros de fam.

EL GUIA

No és necessari que te'n vagis
cercant un altre destí.
Només quedaria gravat,
exactament igual que enfonsat,
en una altra illa passatgera i surant.
Podries caminar cap a la raça més perduda
o escriure la collita de pols de les teves sabates
quan visitis les pluges.
Però sempre seràs un guia invàlid
si primer no travesses l'oblit de l'eternitat.

LA TEVA HISTÒRIA

Les arrels de la mort
estimaren
la teva feble figura d'arbre
home.
Del fred foren fets els teus anells
i el cotó dels fills
servirà per a les daurades túniques
que tapen la teva memòria.

VELOÇOS COTXES DE COMPETICIÓ

Viatjant per molts de temps, trobaràs sempre
veloços cotxes de competició
esperant ser llançats a la cuneta
de qualsevol camí.
A l'avantsala d'espera
dels millors circuits
hi ha tots els pilots de marca
desitjant la pista més insegura
per guanyar al vencedor.
El llorer de la mort ha estat rebutjat.
I, al final, tan sols comenta un locutor:
«Tindrà un malson quan desperti».

PAÍS NOU

Heroi de les Muntanyes Rocoses,
on habitaràs ara,
amb la teva capa d'estam
i els teus costums d'òliba?
Escolta'm:
Mentre mires el mapa girador,
atura'l en el punt d'un llac
que no tengui tornada.
Trobaràs el poal del fems,
deixalles de la mel,
i perdràs el lament
entre colons hippies
que fan dolça l'aigua
amb algues de marihuana.
No deixis que la lluna
canvii una altra vegada de grossària
i vine prest al meu país.

RECORD

Fugiré i, possiblement,
no sé cap a on.
Potser en el primer tren
que travessi el meu temps.
Escolta'm: som una hora
en el pèndol martellejant
de la memòria,
amb prou feines.

FINS A

Estenc la meva sang de pell,
lactant encara i inhòspita,
sota mil calors diferents;
cercant només el gust
de l'únic pipelleig just.
No aconseguisc agafar més que
fugaç verí, esmorteint
la caiguda de la meva creença
amb els espasmes de la fregada,
torn a crear imaginacions
de columnes turmentades
i de laxes armadures de ploma.

CARNAVAL

Per la lona del fals circ
que fa de calor el carrer,
passen arqués de cartró i gelatina.
La multitud, penya-segats, abismes;
déus immòbils i engatats.
No hi haurà motius per cobrir-se en la nit.
La màgia negra dura és per a l'esglai.
I criden o callen els dimonis boiets.
Aparició de màscares burletes
i lliris vells pintats.
Tot entre jutipiris d'una illa
que dorm a redós d'un volcà
convençut per gelades, al somni.
Però molts fills es rebel·len
anant lluny sense la seva marca.
Oh! estimat, sigues generós
i aboca aviat a la planura luxosa
els teus corrents de foc llaurat.
I tendràs per cert que ningú acabarà
amb les ciutats esbucades.

AUS I JO

Fa temps que vaig esperar.
Passaren segles i vaig arribar.
Amb els mesos d'hivern
foren trists els esclaus.
M'enfredorí la pluja
i les nits de negritud;
ni una mà passà
per les meves ungles rompudes.
Ara estic sense la pluja
i el vent pul·lula
furiós de víctimes
a les retxilleres de la meva cel·la.

ELS LLUMS d'una autopista
plena de cadàvers
em recordà que la gent es dorm
en llits de quitrà, estúpidament.
Sí; jo he passat al seu costat
i, cobdiciosament, he seguit
el ràpid curs de la mort.
El que no he pogut suportar
és la ferum a l'aire de les seves panxes obertes.
I perquè encara m'agrada que els ocells segueixin volant
amb ales de ploma.

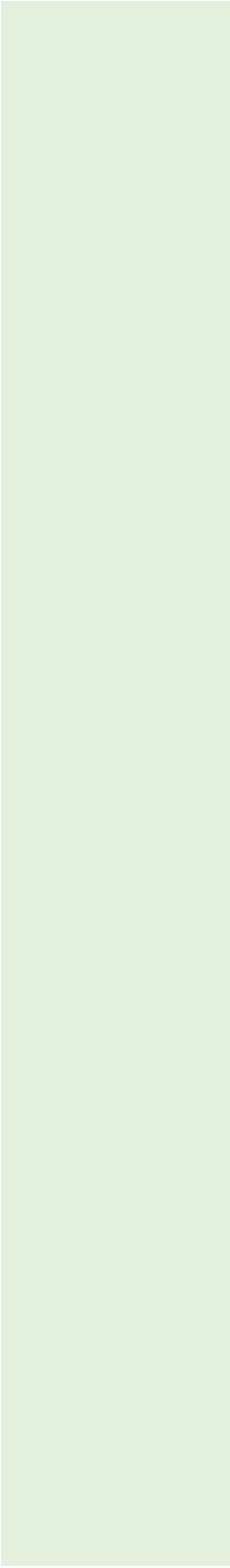

NINGÚ M'AJUDARÀ a entendre mai la meva predilecció
per allò pàl·lid que ostenta el rostre de la mort.

QUALCÚ DEIXÀ SENSE ACABAR els corredors del passadís obscur,
la por el va deixar clavat a la meitat.
Qui sabrà on i quins presagis deixà escrits a la paret de les mans.
Avui els teus peus tremolen de fred mort i ja la humitat calà els seus ossos
de ca derrotat per pedres.

ELS ANELLS DEL RECORD tenen forma de cor
que pobla de flors i mort els somnis d'un vers.

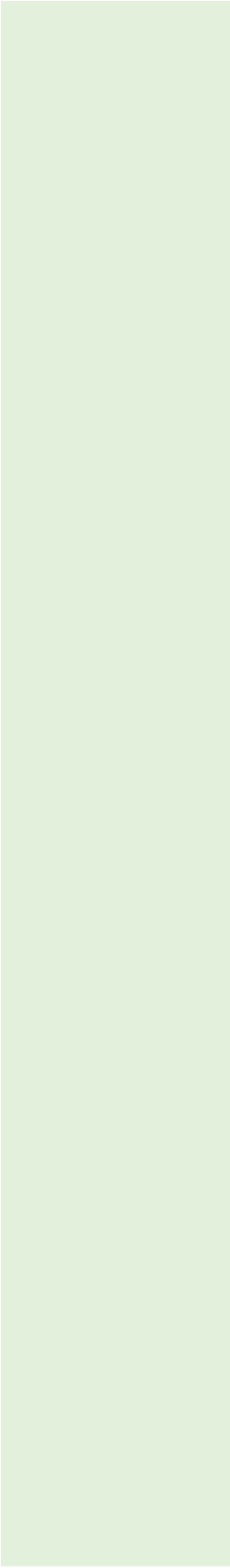
ELS CONTINENTS de terra amarga
s'enfonsaren fa temps
a les mars del meu esser jo.
Ara no hi ha més que illes
vagant sense raó de vagar
pels meus canals vena.
No puc amb els escalons
malparats del meu cap, i
mentre les ones es fonen
en tassons inoculats
jo em submergesc a l'abisme del somni.

VELLA MORT

Vella mort:
he penetrat en el secret d'una copa
i submergit la nova sabonera a la meva gargamella.
Ja no seré una peça més
de la teva vulgar col·lecció de bojos.

JO... UN poc.
Fa temps que vaig esperar.
Passaren segles i vaig venir amb els mesos d'hivern.
Foren trists els esclaus de la meva pluja
que feren de fred les nits de partida.

No, no és el meu cas; jo no necessit subjectar
els cordons de la meva sabata;
m'estim més que també volin totes soles quan s'engaten.
Ara esper una altra arribada
en els cantons de la meva cel·la,
mentre destap una botella a la salut de qualsevol.
Perquè ja no trob en la mort
la causa justa de tornar.
Perquè ja no sé com plorar
per fer qualche cosa.
Però ara mateix pensava dir adéu.

TAMBÉ

Podria dir-te, com anit:
no m'agraden els llocs obscurs
ni els llums de la muntanya.
Però tampoc les discoteques,
on passen històries oblidades aviat
perquè ningú es mori lentament.
Potser has cregut que ara som aquí;
però és molta, molta la distància... creu-t'ho.

T'HO PUC DIR avui.
Del mateix comiat a la nova trobada,
anava sempre més tota sola, jo, sense voler saber-ho.
Però podré escoltar el gall boig,
despertant el meu inútil somni
que va ser conèixer un altre adéu.
I potser m'equivoqui, germanet,
però hem perdut les ganes d'estimar,
de cap en cap, així com fent mots encreuats.
Jo no puc fer res més per acostar-me al teu silenci,
que hi ha renous, música i veu
per a desvetllar-ho sempre.
I de calma en calma hi ha llargues estacions
per a oblidar-nos un poc més.
Després moltes separacions
i totes ens corresponen.
Sí, germanet; és molt bo
saber posseir-ho tot sense tenir res.
Per això t'ho puc dir avui:
no me recordis demà.

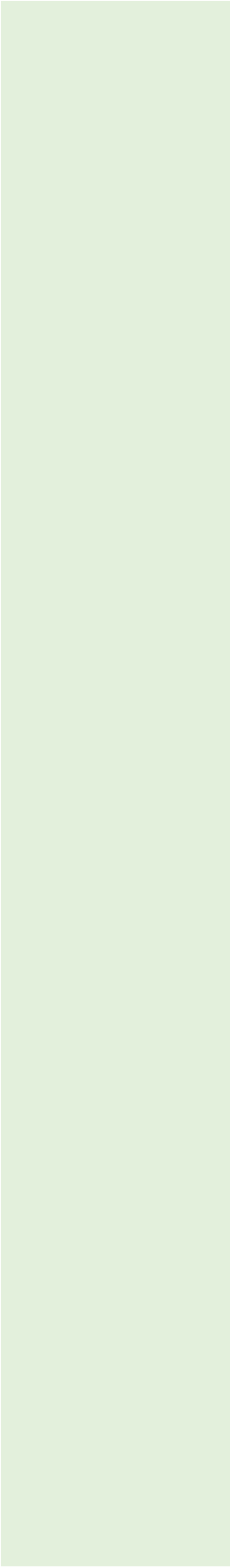
ATÉN-ME BÉ mort:
que estigui enterrada a la paret de ciment de la vida,
no és motiu no és motiu
perquè em mostris les teves dents descaradament.
Ets l'única puta que creà la humanitat
i ara te'n venges
en cada un de nosaltres
quan acceptam anar-nos sense cridar-te.

NOMÉS EXISTIRÀ això després,
un poema més la tomba.

LA MORT va tenir nom de música.

T'ESCRIURIA la darrera vegada
per si de cas me'n vaig
vella làpida de soledats
misèries de la pell.
Des de tan lluny
i els meus amics hauran de dir-me adéu.
Els teus ulls són un bell color
quan m'acomiad per telèfon.
Els mai no sabran que ets aquí
per ventura les flors volien contagiar-se
potser ets una visió?
No me n'oblit
vaig cap a tu
i em retir quasi al mateix temps
que qualcú s'acosta.

COMIAT

A la taverna han mesurat el teu pa
en silenci,
d'una a altra estació.
El darrer plany serà fet per estranys
i a la fossa comuna d'una mercaderia copejada
coneixeràs el preu del teu llit.
I encara el dimoni ha de caminar molt
per poder trobar-te.

COMPOSICIÓ

Suburbis de paper pintat, delícia
a les voreres secretes
de l'auri i tendre brancatge
de la teva espècie.
Però no compraràs la semblança lleugera
del teu cos, au i dona,
sense ballar el joc de la seva música
a l'aire.

ENTRE GALÀXIES, entre sons
de galàxies, em ficaré
perquè una cosa tan petita
com llavors vaig esser no podrà existir en la imaginació.

Construeix-me: fes que visqui
les edats futures de l'univers.

Dulce Días Marrero
País Nou / Antologia

Roberto Cabrera

Un dia em van parlar d'un grapat de somnis que habitaven en un suburbi submarí, que era condemnadament dolç i atractiu aquest sòl crepuscular de baquelita i vestits de hippisme i caixmir.

Era escoltar Hendrix i no oblidar-ho a través d'un receptor d'àudio de carrer, però hi havia un altre fred o els abrics de llavors eren pur anoracrus, en observar en la foscor nocturna els passos inquietes del forner, que puja i baixa com un follet els anònims edificis. Enrere la ciutat és un desitjable mos per a amants i taciturns pescadors allargats a les seves marquesines de fosforescències i plata llunyana en un amanyac. Dulce s'encongeix sobre el llit i sota una llàntia portàtil escriu. La seva paraula és premonició, nihilisme embolicat en un llenguatge directe, com en López Torres, a qui mai recordam prou, amb els seus recolzaments en el surrealisme, sense abús, amb un vers lliure ben resolt generalment, amb els seus imprevistos, les seves sentències i versicles. Anticipant una certa narrativitat però així mateix valent-se del contrapunt imaginista, quan no assajant un neoromanticisme exaltador del jo, amb marcats elements que s'adhereixen al tema fonamental de l'amor, la mort i el tràgic destí.

—La nostra gent va visualitzar l'ovni a l'altura de la Divina Pastora, verge santa, els llums fugien cap a Los Campitos, on de vegades s'encenien fogueres i persones de diferents barris confluïen com a recuperar un territori reserva.

—Solien ser descampats on anar a celebrar el cap d'any però a la manera subcultural de les Muntanyes Rocoses, posem per cas.

El líder estava tip d'alcohol i Baby Doll traficava amb els sentiments de la seva amant. Permeable als efluvis del saxo, el lutier d'aquesta història reparava a consciència els trencats, amb la seva clau hermenèutica.

Hi ha sens dubte llegendes de vençuts representades en aquells ídols cap per avall dels «ramblos llorers».

—I ja m'havia semblat a mi que no era tan fàcil veure-se-les amb l'obra poètica i truncada de Dulce Díaz Marrero, la poeta que més ens ha sorprès a tots els que tot i conèixer el seu ofici, mai reparam en aquell sorprenent discurs que ens va oferir la seva publicació, al menys en uns plecs llegibles per als seus amics.

—Perquè el llibre va restar vint anys a publicar-se. Els poemes d'aquella etapa han resistit el curs del temps i comparteixen avui un lloc amb el nou.

Fan figa les anàlisis, però la fragmentació no impedeix globalitzar la seva poesia.

—No desig veure'm en tessitures majors si es tractàs de fer-li escrupolosament un lloc, crec que Dulce Díaz Marrero ho hagués detestat.

Per això els que segueixen arriscant per a la seva poesia, és possible que apostin per una digressió molt oportuna pel que fa a la somnolència d'una ciutadania i a altres formes d'hipocresia que segueixen tan vives com una rosa com els seus poemes en l'antípoda de l'eix vertical de la cultura i que, valent-se d'un sentit molt arrelat, adopta per explicar els estereotips una cohort d'imatges de la subcultura popular d'importació. I té qualitat precisament per fer-nos el món més patètic del que sembla, amb un sòrdid humor, notes i missatges de telèfon deixats sobre un contestador o un còmode taulell; així els seus poemes escrits abans d'ahir a la nit; emmagatzemats a la cuina de la rulot abans que la pròxima aventura la conduïxi per la gran autopista cap al desert de Sonora a una laxant vida envoltada d'exòtica i guerrera fauna. La supervivència del dia a dia enfront del fàstic social, el malestar de la cultura. Fora de l'enrenou de Las Vegas i farts del circuit de Los Angeles, ens veiem les cares en el vell autobús interurbà per custodiar la roba usada comprada en un mercat proper, mentre uns amants s'entrellacen anònims i xerren de secrets i alcabales.

—Va morir Don José Hierro, altres també ens han deixat, i diuen que ja no són déus els poetes, ni que cerquen l'essència, que aquesta és una mentida idealista.

L'única essència metafísica operant és una llàgrima, i no podria dir que fos de Pierrot, sinó un impressionisme de sexe, drogues i rock and roll.

—Aquest cinemascop ho entén tothom.

Ara la tomba i els altars tafaneig en el text. Hi ha uns pocs poemes com frases de tan sols un vers o dos i que encaixen amb el nou poema que va escriure durant un concert cap a finals dels 70. Va haver-hi altres concerts seguits per Dulce Díaz Marrero, així fins a un darrer recital de Grupo Salvaje a Guía de Isora; la nit acull a tots en un lloc místic on escoltar-se en ragues i altres improvisacions, a la llum de les fogueres. Les bauxes

Grupo Salvaje

constituïen una cosa molt similar a les descàrregues cubanes. De manera que aquella necessitat avantguardista anava prenent forma fins a ensopegar amb el rebuig endocultural de futures generacions d'individus diferents, que naturalment han estat neutralitzats convenientment pel poder. Aquests profetes, nins de déu que allotjats en cases de col·legues, després els van delatar a la poli per assumptes polítics clandestins, havien localitzat les reunions prohibides i controlat a través de rastrejadors de paisà, les reunions al bar La Alegria, a Los Paragüitas del Príncipe i en una taverna del vell Bufadero. En un Jaguar Typha recorrien ara aquells trànsits, confiats que la categoria del cotxe confongués a la madame, com Al Capone.

De verros no n'hi havia només un quan va quedar onejant la bandera republicana a l'autopista, sinó que col·locar-la ara és una cosa tan testimonial com inquietant. Com una xapa i un pírcing de CNT.

Què havia estat Santa Cruz de Tenerife sinó un far llibertari transformat en una atmosfera cívico-militar aberrant.

Hi havia el qualificatiu «perillós social» i un passat d'estraperlo i liberalisme britànic, saquejat pel nacional catolicisme.

—Això m'han dit d'una ciutat anomenada Làpida. I perquè molts dies feien d'un mateix siluetes de pubs i soterranis, on l'alè de platges i nomaisme urbà et porten del llavi de cançons i blues inacabables. «Olorant la seva veu de rockman», torça el seu coll i somriu escoltant la música. La ciutat es desconeix i es perd en paisatges rollingstonianos, «Love in vain», un tramvia que es projecta a la llunyania, un túnel dient adéu amb els seus ulls intermitents. Desencant d'aquell poema: «hem perdut les ganes d'estimar / saber posseir-ho tot sense tenir res / per això t'ho puc dir avui / no em recordis demà».

En efecte, estam molt a prop d'una imatge, la imatge de la generació beat, i el seu desenvolupament present en la música popular americana, en el cinema europeu i en el talent insular de creacions en auge com la poesia canària que arribava exultant a encarnar-se en la jove població, que va ser llançada a la maledicció fruit de la seva rebel·lia i la seva desobediència disposada a no perdre el coratge cívic. Burlar la llei cap a un món àcrata, harmònic, pacifista i marginal, era tan seductor com lluitar contra la usura, la llei seca, implantada per aquest conservadorisme que refusa l'*ananga ranga* de la diversitat.

La història llavors és entrevista com un arbre; de les branques i dels fills pengen fulles que ens cobriran com túniques. Llibre inductor de somnis a la deriva mai, amb un enfocament directe i diferent.

La «marxa» va ser la filosofia popular d'una època que no volia abocar-se al desencís, però la subcultura usada com argamassa tenia els seus límits. I el colonialisme i la dependència s'admetien com a molt visibles, el que generaria un sentit nou, però així mateix continuador del temps merament «romàntic» del rock and roll augural i ingenu.

La postmodernitat que va canalitzar tots aquests fragments comportamentals en un nihilisme fi de segle, desembocarà en una cultura cibernètica que també està sent estudiada per l'antropologia de la internàutica. El seu text «Sense títol», qui sap si no serà una al·legoria de com el ciutadà que ella entreveu està sent devorat pels virus d'una passió alienant. Cultura de nínxols i individualisme de privacitat i música i menjar precuinat al gust del bricolatge cultural.

Aquesta nit premiava amb alvocats i crancs russos. La infusió mai faltava. L'olor del te i el so d'una guitarra de dotze cordes mentre els empleats dormen com un tronc. En un univers estudiantil, de gent conscienciada i anhelant de canvis polítics. Els Nens de Déu ronden per les comunes, també alertaven els poders policials subministrant grans dosis d'informació. La vida clandestina no s'esgotava al bar La Alegria, on es xerra de política i es pot estar mig horabaixa amb un *duro*, davant d'un tassó incolor. Amb un peu al rock i un altre a la política. Tota aquella santa nit provant uns acords en cases d'al·lotes que viuen soles, en plena efervescència de l'alliberament sexual, quan les formes se surten de l'objecte i es tornen a submergir en la nit urbana i la seva llum artificial. Queden tavernes de poca llum i també el Quo Vadis que tenia un barrilet de cervesa vermella sobre el tasser.

L'olor de moqueta impregna aquells interiors amb grups de gent que deixaven garlandes de la seva música en orelles expectants.

Va ser més o menys l'època en què va esclatar un artefacte al Restaurant Don Juan, i la ciutat va quedar commocionada. Vam passejar llargament per l'espigó solitari i per l'Avinguda Marítima, fins a més amunt on el cau salvatge blocat sovint per la *bombona* de la policia, i alguns cotxes cel·lulars d'agents de paisà. Hi havia un excusat colonial de sòlids, la boca de pou negre per on desapareixien jocs de menjador sencers i es veien desaparèixer i quedar només a la vista els perillosos respatlles de les cadires de cuina.

No sempre van ser millors altres temps, de canyissos en lloc de creuers d'ogives, poesia d'entreactes de vida militar a la qual eren cridats un rere l'altre els joves mentre l'opressió contínua des dels escons de parlaments nacionals que parlen amb claredat extrema, i el trànsit democràtic s'apunta com a projecció d'un temps de vida a l'aixopluc de les ombres i opinions només abocades en grafits i octavetes.

Era la gran era en despuntar com a gran desencís, amb passerells comprant els diaris d'esquerra legalitzats i una nova vida ja coneguda, amb tota una mena d'excepcions a la regla llibertària somiada.

Sonava el xiulet de la nova producció i el vell consum, les restes de la travessia van quedar escampats, com taules emergents a la mar, que no deixaven un repòs prolongat de naufrag. D'un costat a un altre, somiant nous versos, sobre la tomba d'una dictadura; cridant més amor i menys

colonialisme. I altres componiments van quedar com màscares que tornen d'un carnaval conclòs. I en aquestes estava quan la mort sense que fos cridada va aparèixer i se'n va dur a molts, els qui encara repassen aquests dies com si mai haguessin transcorregut. I va quedar Dulce, al seu dormitori, escrivint els darrers poemes, analitzant la derrota i les seves expectatives, quan al dia següent, la seva cançó havia volat i prefigurant l'esdevenidor. No quedaven lluny aquelles rutes entre la ciutat i les sales on Dulce feia acte de presència i escoltava. Música, passió no tan secreta en tota la seva vida. Des de les baranes d'un club escriu cançons per a un món nou, i es pregunta qui va inventar la guerra.

A sota de les seves gruixudes ulleres de coll de botella, els seus ulls bells com a mirada embruix, s'extasien en un riu submergit d'emocions que poques vegades deixa veure. Molt més tard es mostrava alegre i amb determinació. Però tampoc va trobar famílies d'amics per als seus somnis. Ciment de l'emancipació, dictadura i rock, s'esquerden. I van morir molts Hendrixes, Joplins, i altres de la seva pròpia generació, els que sepultats, van ser faraons de carrer en les seves mastabes d'idolatria.

Què dir ara amb l'anomenat canvi d'Era, què dir del passat multinacional i la globalització. Què queda d'aquelles idees d'esquivar la llei cap a un univers àcrata, harmònic i pacifista, un món de lluita contra la usura. Món de llei seca, com un parc de postures, que defugen l'amor salvatge, que fa saltar cap a l'altre costat, per estar més a prop dels despallats, els trasbalsats, les cares desconegudes que se succeeixen. Però si analitzam aquest nou país observarem que tot i la reiteració de la idea de la mort, és un cant a la vida.

Ja fa una mica més de vint anys que sentim el pes de la mort, de gent molt valuosa de la nostra fornada, l'anomenada generació del silenci, la que despuntaria a finals dels setanta i amb una nova cançó als llavis. Avui apareix tan atònita com llunyana, aquesta música que va ser un vendaval i que tothom canta encara sense saber-ho.

A la meitat d'aquella convulsa etapa, la pintura, la música, l'edició, però sobretot la poesia, va ser el vehicle de la pràctica totalitat d'aquelles reivindicacions. Després i immediatament seria el portar a terme una real fixació d'aquells somnis per plasmar-los en la realitat amb concerts, exposicions, editorials, treballs filosòfics, rescat d'autors, pàgines periodístiques, etc.

Són moltíssims els noms, però de tots ells és el que ens ocupa el de Dulce Díaz Marrero, de la qual l'obra i funcionalitat dins la nostra cultura ens interroguen. Quins préstecs culturals i poètics va assumir i per què. Què significa el seu nom dins una antologia com aquesta. Deixem de banda l'afany passat de convertir en ídols genials als nostres poetes joves morts, que són mostres vives d'un recurrent malefici que va portar a la tomba a d'altres com Antonio Reyes, Domingo López Torres, Julio

Eugenio Millet

Antonio de la Rosa, Heráclito Tabares, Eugenio Millet, Agustín de León, Fernanda Siliuto Briganty o José Antonio Rojas, Félix Francisco Casanova o Diego Estévez. Tots ells propers a la vintena d'anys.

A això es refereix Eliseo Izquierdo:

«He dit més d'una vegada, i ho repetesc ara un altre cop que aquesta és una illa maleïda, una illa que devora els seus homes millors, als seus esperits més nets, en la nòmina esgarrifosa de poetes que la mort s'ha endut en plena joventut i en plena esperança (...) Jo, que només la vaig conèixer l'horabaixa en què va entrar al diari amb el seu somriure entre astorada i alegre i desenfadada a recollir el seu premi de poesia, sent ara la mateixa ràbia que sentia el dia en què em van dir que la seva veu i els seus ulls s'havien apagat per sempre. Tanta ràbia, que llavors no vaig poder escriure ».

Visionaris òrfics, ells simbolitzen l'exponent més clar d'una nova obertura estètica i emocional, que reprèn l'intimisme, les temàtiques que en l'etapa social apareixien esmorteïdes per aquella necessitat d'inflamar la poesia i moure-la pel carrer cap a un estat social i polític nous.

Lectures i discos negres circulant a tota velocitat, al costat del cosmo-politisme de sempre i l'ampliació de recursos que produïen les noves edicions de la Beat Generation, Yeats, Blake, ressons del Maig Francès, música progressiva, jazz coltranià i te verd. Es van crear llocs nous de trobada, cases de lloguer convertides en comunes, llocs d'assaig, muntatges plàstic-poètics i concerts de rock i blues que van ser com el rosari de la nostra aurora. Així, tant Félix Francisco com Dulce Díaz van marxar en temps que ara semblen propers (1975-1978) però segons es miri, hi ha eternitats que duren poc i instants que són eterns. I en aquest interval de pocs anys es desencadenarien precisament esdeveniments paral·lels que com a conseqüència porten altres atroços fets a les illes. La mort a mans de la Policia Nacional i de la Guàrdia Civil de tres joves més, en l'ús de la violència policial que amb armes de foc van segar la vida d'Antonio González Ramos, Bartolomé Díaz Lorenzo i Javier Quesada.

Félix Casanova de Ayala, habitual contertulià del seu fill i d'altres amics poetes, descriuria amb indignació i estupor la tràgica conjuntura del canvi de dècada. La nova cultura va ser reprimida amb forces redoblades, es van succeir les batudes i detencions tot i depassada àmpliament la dictadura. Es van perseguir i van desmembrar grups, i bandes, criminalitzant a molts per mor de la contundent resposta popular davant aquells crims.

Ja consolidada aquella traumàtica transició, desapareix Dulce enmig d'un ingràvid desencís que va mantenir als éssers incòmodes en un compàs d'espera. I hi ha aquí una intencionalitat poètica que porta de les coses petites fins a l'instant metafísic pascalià. Un desig d'embadalir la mirada.

Canviar d'enfocament, redefinir-se en balades, i en finals d'estrofes. Acomiadar una música amb la sobredosi dels ídols per dir adéu al hippisme, i fins després a la vida alternativa; continuar altres batalles que s'han de continuar.

Pacifisme, ecologia, feminisme, multiculturalitat, de vegades hom es pregunta si no estarem avui al mateix punt de partida. Idò entre altres raons aquella filosofia, és fins a cert punt, el present. Aquells trossos de cultura popular que van ser tan beneficiosos però que l'imperi ha transformat en «pins», en una tipificació en mil eslògans.

Descalçar-se, sentir una mica de bona música, relaxar-se i estirar-se al divan improvisat, aquell matalàs núpida arran de terra, del que a un vell li costa barbaritats aixecar-se, mentre el te es cou lentament en la seva marmita, i les notes es barregen amb idees, emocions i fins i tot teories, s'imposa novament entre la gent més jove, farts i enfitats de tecnologia i en la necessitat de recobrar la paraula.

Irrompible individualisme aquell, silencios, que es ramifica, creix i escolta posant l'oïda sobre la terra. La majoria té una araucària ja crescuda a la seva mansió. I ha renunciat a ser un llop estepari. Però tots tenen l'agenda atapeïda sense temps per al blues. I hom es segueix preguntant com la poesia convocava a veus magnífiques que parlaven per cada boca, de la bogeria, de la por, de les visions de la distingida intel·lecció de tots.

Serà que van seguir temps on l'engany, la traïció, el desmembrament d'aquelles bandes, aquelles colles juvenils, es desfeien com terrossos de sucre en l'aigua inabastable de l'alienació. Confidents aguantant en cada lloc de trànsit, provocadors subvencionats per les forces factives, pistolers desbandats en nits repressives que corren rere els manifestants, cercant caps de turc per oferir-los a la superioritat. Acadèmics solapats que s'amaguen després dels seus tot just conquistats títols i que abandonats a un quefer esteticista transiten l'antologia fins a morir en aquells al·legats del subsòl, aquelles memòries d'espant i vida d'ultratomba. Tot un viure lluny de l'ésser en si, que representa la poesia, que va estovant-nos en pàgines, de les quals els adjectius revelen aquest esmentat estat d'ansietat i compulsivitat: escalons malmesos, tassons inoculats, abisme de la son, cortines famolenques que criden cuiros de sang, continents enfonsats, llum artificial, ulleres que esclaten contra el terra, escuma de les ferides, rostre de la mort, formatge podrit, puntades de peu, panxes obertes, bojos epilèptics, reixes de teranyina, llums mortes, balcons solitaris i ciutats enderrocades.

Un desig, en definitiva d'aniquilar tot aquest vell món i la seva pesada càrrega com magistralment assenyala Isaac de Vega en comentar l'obra *Fi de la Llei*: «Dulce Díaz Marrero s'obre, intenta arribar fins a un nou país, passar la frontera d'aquest que ja no té interès i que la seva importància

també s'ha esvaït. Un desgrat profund pel que és la nostra vida de llavors i per la gent que per ella transita (...) i ells i la seva cultura són menyspreables, són per destruir o, almenys oblidar i deixar a les cunetes. Deixar que els seus cossos, amb les cares cap al cel, un cel que per a ells ja no és res, es descomponguin i es formin gasos que els oratges arrossegaran i han de dipositar en regions on no hi va ningú, on ells mateixos han de ser el no-res del qual amb tan poca gràcia, tan poca tensió i color canviant i fort varen sortir. (...)

La vida no té límits en aquest espai o en el dau temps. Cal destruir els murs i les línies que ens arriben des del darrere encara que no sapiguem, com es va indicar, què serà allò nou, el que cal que aparegui per omplir els buits deixats pels moribunds, o ja morts, paisatges i les seves cançons».

Construeix així com una mena de «carcassa de plomes» per volar a la recerca del «parpelleig just», la complicitat i la tendresa, però només arribarà al verí comú que ens segueix empenyent a una exasperant incredulitat. És com la història d'aquell Milarepa que fa i desfà una mateixa casa fins a l'eternitat. Fugir i tornar d'una tragèdia que de vegades es despatxa amb unes frases a mida. El nostre vehicle a tota velocitat és apartat a la cuneta. A la pista nostra de cada dia, qualsevol pilot «tindrà un xerec malson quan desperti».

L'illa i el surrealisme insular no podien estar absents en aquesta impossibilitat d'arribar a «una altra illa passatgera i flotant», «entre gestos d'una illa», vivint en «un cel artificial prenyat d'estrelles hoteleres» o en «Illes vagant sense raó de vagar »...

Prohibicions, música protesta, clandestinitat, Bertolt Brecht, catarsi i poesia: Recitant en un instant qualsevol la veu dissident d'un autor, Mil·lars, Max Aub, o qualsevol altre de ressonàncies existencials, polítiques o vitals. Per això aquell nihilisme emergent, per als apostats en la impostura, a l'antiestètica, entre la subcultura i el fràgil projecte creat a la calor d'aquest baf, va ser dinamita, i el mateix món marginal es va cobrar les seves víctimes que sumades ascendeixen al vertigen.

És cert que no apareixia encara el concepte «globalització», allò altre era la «totalització» de les arts, i potser no fos la «interculturalitat», que sens dubte ho era, sinó que aquesta verbalització no estava en els seus paràmetres actuals.

Silenci bufetejat una i altra vegada, silenci de paranoia, de persones que fugen, però persones franques de mirada recta, que destaquen per audàcia, convenciment, avantguarda, silenci mesurat en termes de necessitat de sortir d'una cort de porcs d'idees i actituds. Qui et demanarà un miracle?

És la innata llengua de la joventut, l'ímago mundi de pintors i pioners. La cara rebel de l'àngel que creix en el revers de la tendresa.

Avui i sempre doctors té l'Església, de llargues barbes, de perfils incolors, que canviants segons el vent fan molts discursos; uns als que mai va ferir l'amor, altres sectaris en els seus caus de delectació. Fantasmes d'aquells als quals mai els va arribar la veu, la corda elèctrica, la pell de gallina, l'udolador xiscler expressionista. La veu prelògica i anciana, nua de ganivets que hi ha en la distància i s'imagina com una tropa de prestigis, una ona de passions sobre llums fascinants de l'escenari de la *chàcara* i el percussiu súmmum d'escarniment. La dansa, la intifada, la dansa i el fum sonda que es trosseja entre els palmells.

Tenia una jaqueta feta de pells de rata de ciutat, que acabava en mànigues com morros de marta, i que es descordava en els caps de cargols cecs. La veu era un cova de cites claudicants. Un fi borrisol en les seves galtes que es continua tremolós als braços. Els llums pedalegen en el gran circuit, t'estreny contra l'asfalt més enllà de les alineades barraques, quan la música en els seus batecs i entre aromes, l'artemisa colpeja en les parets del blues.

Aixafada, asfixiada, subsumida en febre de dissabte a la nit, quedava la llum blava, poderosa, brillant; pel que sembla sobre els caps dels bojos, dels morts i dels supervivents, com una aura.

Ahora no más que islas
vagando sin razón de vagar
por mis canales vena.
DULCE DÍAZ MARRERO

Tots aquells dies viscuts en unes illes

Miquel Llull

Bibliotecari del Golea

para poner en órbita unos ojos
ya sabe usted doctor

ponerles música.

FÉLIX FRANCISCO CASANOVA

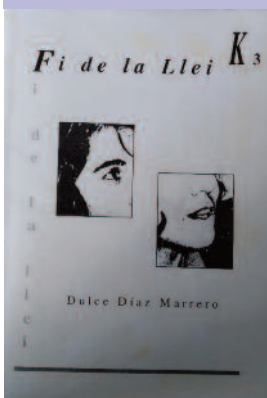
Dulce Díaz Marrero va ser una com una mena de llegenda fins que el 1987 es va publicar *Fin de la Ley* a les edicions artesanals i ciclostilades de Jorge Luis Sosa Campos. Com ja he contat moltes vegades, vaig arribar a Tenerife l'abril del 1982 i poc temps després vaig sentir a parlar de dos poetes que havien mort molt joves feia tot just uns anys. Eren Félix Francisco Casanova (1956-1976) i Dulce Díaz Marrero (1953-1978). Del primer no em va costar gaire aconseguir alguns llibres, però de Dulce, com ja he dit, fins al 1987 només en sabien coses els «iniciats», els que l'havien conegut abans que es morís a conseqüència d'un accident el 1978 o havien tengut la sort de poder llegir algun poema publicat en una revista.

Després, el 2000, [Baile del Sol](#), l'editorial fundada per, entre altres, Tito Expósito, en va fer una edició més acurada i amb un epíleg de Roberto Cabrera, «Ser de Dulce», publicat primer a la revista *La menstrua alba*, el 1985.

Finalment, el 2003, la mateixa [editorial](#) la va incloure en un dels volums d'antologies de 13 + 13 poetes canaris, amb una edició a cura de Roberto Cabrera que, a més del text introductori que el lector acaba de llegir, també incloïa un disc amb tres cançons, que podeu escoltar clicant [AQUÍ](#).

Des del primer moment vaig pensar en fer-ne una selecció i una versió catalana dels dos. De Félix Francisco Casanova ja n'he publicat digitalment un llibre titulat *Aigua Negra* que s'havia preparat fa molt de temps per editar-lo en paper. Cosa que no va passar.

De Dulce també vaig preparar una edició en paper el 1997, però no va arribar a fer-se. Això sí, en vaig fer un programa de «La Biblioteca del Golea» emès a Capdepera Ràdio i a SiS Ràdio.

Com podeu suposar, la meua preparació és minsa per tal de poder fer un estudi tant de Félix Francisco Casanova –del qual hi ha l'obra completa publicada– o de Dulce Díaz Marrero. Però el text de Roberto Cabrera que he inclòs ens il·lumina abastament sobre l'autora i la seva època: un moment únic i segurament irrepetible, on es va crear un ambient de canvi en què semblava que aquest era realment possible. La música, la poesia, l'art, va sortir de la clandestinitat i des dels pobles, des dels barris, va envair la ciutat. A Tenerife, a les Canàries en general, tot això va anar acompanyat d'una revifalla del moviment anticolonialista que Espanya va arribar a considerar molt perillós pels seus interessos colonials. Per ordres directes de Martín Villa, feixista prou conegut i que encara remena les cireres elèctriques del règim monàrquic, els serveis secrets espanyols van intentar (abril 1978) assassinar a Alger un dels líders més carismàtics del moviment d'alliberament canari, Antonio Cubillo (1930-2012). No ho varen aconseguir del tot i *només* el deixaren paralític de per vida.

La lluita va ser ferotge des de La Cuesta a Taco: reivindicacions sindicals, alliberadores, artístiques, foren reprimides a sang i foc. Aquesta repressió –i també alguns errors del moviment d'alliberament, cal dir-ho, i les drogues– va arribar a doblegar aquella efervescència llibertària i les porres i pistoles del capital imposaren aquella «transició» que ara més que mai es veu que va ser una més de les estafes monumentals que han perpetrat els règims espanyols tant amb governs de «dretes» com d'«esquerres».

Quan jo hi vaig arribar el 1982 només en quedaven les cendres i algunes espurnes encara vives. I a aquestes espurnes em vaig agafar. Però les lluites col·lectives es varen convertir en sectorials, els grups es tancaren en ells mateixos, sense una mirada ampla, sense una revolució per fer. Malgrat tot, allà eren i allà continuen encara. Intentant fer-se un lloc dins el panorama internacional, intentant posar-se en el lloc adequat per fer un bot endavant.

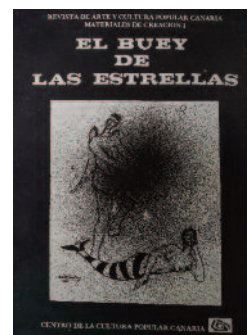
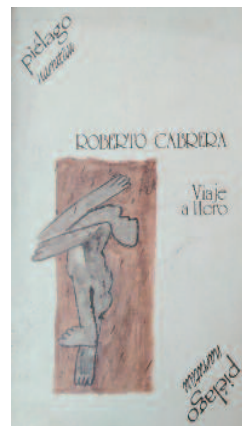
Roberto Cabrera, entre molts altres, és d'aquests que són capaços de fer-nos veure i perseguir aquestes espurnes. Com escriptor, a més d'alguna novel·la, ha publicat diversos llibres de narracions curtes i també ha editat algunes revistes importants, com *El Buey de las Estrellas*, que és l'única que tenc a la meua biblioteca. Com a músic va participar a [Grupo Salvaje](#) i a [Gato Gótico](#), i en el seu text que avui presentam arriba molt més amunt del què jo hagués pogut arribar xerrant de tot això.

Així i tot, no puc oblidar aquelles set estrelles verdes que onejaven, i onegen, dins el meu cor, malgrat que pels carrers de Santa Cruz i de La Laguna a vegades només veies punks que ja no creien en res. Uns altres volien imitar les tribus urbanes que s'emmirallaven en la música que venia de Madrid, a voltes molt i molt reaccionària, com també ho era un tal Loquillo, producte «cultural» d'un règim corrupte i criminal que ara inspira a l'extrema dreta franquista, però que a mi no m'ha enganyat mai amb les seves vel·leïtats «transgressores».

Ens queda tot això, un regust agredolç, i també una necessitat vital de no donar-se mai per vençuts perquè encara tenim la poesia, la música i també, especialment, tenim la descoberta d'Àfrica com un lloc que també és casa nostra i del qual no voldrem ja mai renunciar i al qual sempre podrem retornar travessant el bosc del temps.

El tiempo es el bosque que atraviesas.

FRANCISCO CROISSIER

Plaza del Príncipe

CAP VERNELL

Biblioteca Digital

